

Vücut kitle indeksi ile yeme tutumu test puanları arasındaki ilişki

Ahmet M. ŞENGÜL, Şenol HEKİMOĞLU

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, farklı yaş ve vücut kitle indeksine sahip bir grupta Yeme Tutumu Testi'nin puan dağılımının araştırılmasıdır. Tanımlayıcı tipte planlanan araştırmanın kapsamına Şişli Etfal Eğitim Araştırma Hastanesi Obezite Polikliniğine başvuran hastalar ile hastanemizde çalışan toplam 200 kişi alınmıştır. Kişilerin vücut kitle indeksi ortalaması ve standart sapması 26.72 ± 6.64 , Yeme Tutumu Testi ortalaması ve standart sapması ise 23.41 ± 10.24 'dir. Özellikle kadınlarda ve genel olarak obezlerde vücut kitle indeksi ve yeme tutumu testi arasında pozitif korelasyon saptanmıştır ($r=0.39$, $p=0.000$). Sonuç olarak, Yeme Tutumu Testi puanı ile vücut kitle indeksi artışı arasındaki pozitif korelasyon bu testin kullanım alanının sorgulanması gerektiğini ve obezite tedavisinde yeme bozukluğunun irdelenmesi ve uygun tedavisinin gerekli olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar kelimeler: Vücut kitle indeksi, obezite, yeme alışkanlığı

SUMMARY

Correlation between the body mass index and eating attitude test scores

The aim of this study is to investigate the score distribution of Eating Attitude Test in individuals vvho have different age and body mass indices. 200 individuals who were treated in the Obesity Policlinic and also the persons working in Şişli Etfal Education and Research Hospital, were the study group of this descriptive study. The mean and the standard deviation for the body mass index was 26.72 ± 6.64 , and 23.41 ± 10.24 for the Eating Attitude Test. A positive correlation between the body mass index and Eating Attitude Test was found in females ($r=0.39$, $p=0.000$). As a conclusion it can be said that the application area of Eating Attitude Test should be questioned because of its positive correlation with body mass index.

Key words: Body mass index, obesity, eating habit

Yeme Tutumu Testi (YTT), yeme bozukluğu olarak sınıflanan anoreksiya nervosa ve bulimiyada tanı koymada yardımcı bir araç olarak kullanılmaktadır (1,2). YTT, bu 2 grup yeme bozukluğu olan kişilerde yaygın olarak kullanılmasına karşın, aslında normal kişilerde de yeme davranışını tanımlamada yardımcıdır (1,2). Ancak, literatür gözden geçirildiğinde ölçeğin normal kişilerde yeme davranışını tanımlama amacıyla kullanıldığı bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Bu çalışmanın amacı, farklı yaş ve vücut kitle indeksine (VKİ) sahip bir grupta yeme tutumu testinin puan dağılımının araştırılmasıdır.

MATERYAL ve METOD

Tanımlayıcı tipteki araştırma 2002 yılının Ocak-Temmuz ayları arasında yürütüldü. Araştırma grubunu Şişli Etfal Eğitim

ve Araştırma Hastanesi Obezite Polikliniğine başvuran hastalar ile aynı hastanede çalışan kişiler oluşturdu. Bu kişilerden farklı VKİ ve yaş gruplarında toplam 200 kişi araştırma kapsamına alındı. Veriler, kişilere anket dağıtılması ve araştırmacıların gözetiminde kişilerin soruları cevaplandırmaları şeklinde toplandı. Kişilerin yeme tutumları, 40 sorudan oluşan "Yeme Tutumu Testi" kullanılarak değerlendirildi. Yeme tutumu testi anoreksiyalı hastaların yeme davranış ve tutumlarını; normal bireylerde varolan olası yeme tutumu bozukluklarını araştırmak amacıyla kullanılan, Garner ve Görfinkel tarafından geliştirilmiş; Savaşır, Erol ve Doğan tarafından Türkiye'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiş bir testtir (1,2). Ölçekteki her sorudan maksimum 3 puan alınabilmektedir (toplam 120 puan). Anoreksiya tanısı için kesim noktası 30 olarak belirlendi (1,2).

Kişilerin beslenme durumlarının değerlendirilmesinde ise vücut kitle indeksi (kilo/boy²) kullanıldı. VKİ 20'nin altında olanlar "zayıf", 20-25 arasında olanlar "normal kilolu", 25-30 arasında olanlar "toplu" ve 30'un üzerinde olanlar "şişman" olarak değerlendirildi (3).

Veriler bilgisayarda SPSS-9.0 for Windows istatistik progra-

mında değerlendirildi ve istatistiksel analizlerde Student's t testi, tek yönlü varyans analizi ve Pearson korelasyon testi kullanıldı.

BULGULAR

Çalışmaya katılanların % 28.7'si erkek, % 71.3'ü kadındı ve yaş ortalaması 32.41 ± 12.41 idi. Kişilerin VKİ ortalaması 26.72 ± 6.64 , YTT puanı ortalaması ise 23.41 ± 10.24 idi. Erkeklerde VKİ ortalaması 22.17 ± 4.18 , kadınlarda ise 23.54 ± 5.73 idi ($p:0.454$). YTT puanları açısından kadınların YTT puanlarının (22.49 ± 10.21), erkeklere göre (16.55 ± 7.40) daha yüksek olduğu saptandı ($p:0.000$) (Tablo 1).

VKİ'ye göre "zayıf" kategorisinde olanlarda YTT ortalaması 16.59 ± 8.04 , "normal" kategorisinde 18.24 ± 7.72 , "toplu" kategorisinde 20.41 ± 8.40 olup, "şişman" kategorisinde olanların YTT puanları ise 30.52 ± 13.70 idi ($p: 0.45$) (Tablo 3). Tablo 4'te kişilerin VKİ ve YTT puanları ile yaş arasındaki ilişkiler her 2 cinsiyet için ayrı ayrı değerlendirildi ve kadınlarda VKİ-YTT ($r:0.39$, $p:0.000$), VKİ-yaş ($r:0.67$, $p:0.000$) ve YTT-yaş (0.02); erkeklerde ise VKİ-yaş ($r:0.36$, $p:0.005$) arasında pozitif korelasyon saptandı.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların cinsiyete göre BMI ve YTT puanları.

	Erkek	Kadın	İstatistiksel anlamlılık düzeyi (Student's t testi)
VKİ puanı ortalaması ve standart sapması	22.17 ± 4.18	23.54 ± 5.73	$t:0.75$ $p=0.454$
YTT puanı ortalaması ve standart sapması	16.55 ± 7.40	22.49 ± 10.61	$t:3.87$ $p:0.000$

Tablo 2. Araştırmaya katılanların VKİ ve YTT puanlarının bazı kesme puanlarına göre dağılımı.

	Sayı	%
Vücut Kitle İndeksi		
< 20 (zayıf)	44	22
20-24.9 (normal)	62	31
25-29.9 (toplu)	56	28
≥ 30 (şişman)	38	19
Toplam	200	100.0
Yeme Tutumu Testi		
< 30	162	81
≥ 30	38	19
Toplam	200	100.0

Tablo 3. Farklı VKİ kategorilerinde YTT puanlarının dağılımı.

Vücut kitle indeksi	YTT puanı (Ort. ve SS)
< 20 (zayıf) (n:44)	16.59 ± 7.04
20-24.9 (normal) (n:62)	18.24 ± 7.72
25-29.9 (toplu) (n:56)	20.41 ± 8.40
≥ 30 (şişman) (n:38)	30.52 ± 13.70
Toplam (n:200)	23.41 ± 10.24
İstatistiksel anlamlılık düzeyi	F:098 p:0.02 Tek yönlü varyans analizi

Tablo 4. Araştırmaya katılanların VKİ, YTT puanları ile yaşları arasındaki korelasyonlar.

	Pearson korelasyon katsayısı	İstatistiksel anlamlılık düzeyi (Pearson korelasyon testi)
ERKEKLERDE (n:58)		
Vücut kitle indeksi-Yeme tutumu testi	r:0.08	p:0.526
Vücut kitle indeksi-Yaş	r:0.36	p:0.005
Yeme tutumu testi-Yaş	r:0.05	p:0.699
KADINLARDA (N:142)		
Vücut kitle indeksi-Yeme tutumu testi	r:0.39	p:0.000
Vücut kitle indeksi-Yaş	r:0.67	p:0.000
Yeme tutumu testi-Yaş	r:0.18	p:0.02
TOTAL		
Vücut kitle indeksi-Yeme tutumu testi	r:0.29	p:0.000
Vücut kitle indeksi-Yaş	r:0.60	p:0.000
Yeme tutumu testi-Yaş	r:0.10	p:0.134

TARTIŞMA

YTT puanı kesme noktası 30 alındığında, çalışmaya katılan kişilerin ve vücut kitle indeksi 25'in altında olan 30'un altında puan aldığı saptandı. Devam eden 270 öğrencide yapılan bir çalışmada, 30'un altında puan alanlar % 96.3 oranında olup bu veri çalışmamızdaki veriler ile uyumludur (4).

Çalışmada VKİ arttıkça YTT puanının da arttığı saptandı. Oysa, ölçek özellikle anoreksiya nervozalı hastaların tanısında yardımcı bir test olarak kullanılmaktadır. Her ne kadar araştırma grubunda anoreksiya nervozaya tanısı konmamış olsa da, VKİ'si 20'nin altında olanlarda YTT puan ortalaması, VKİ'si normal ve normalin üzerinde olanlardan daha düşük düzeylerde saptandı. Bu sonuçlar, testin anoreksiya sıklığını saptamak üzere taramalarda kullanılmasının hatalı sonuç verebileceğini ve klinik tanı ile birlikte tanıya yardımcı bir araç olarak kullanılmasının uygun olacağını düşündürmektedir. Öte yandan, anoreksiyalı hastalar sıklıkla tüm semptomlarını yadsıma eğilimindedir (5). Bu nedenle, kendini de-

ğerlendirme şeklinde uygulanan bu tür bir ölçeğin, güvenilir sonuç veremeyebileceği de düşünülebilir. Ölçek bulimiya tanısında da yardımcı bir araç olarak kullanılmaktadır. Ancak, YTT konusunda yapılan bir çalışmada faktör analizi yapılmış, ölçeğin diyet yapma, vücut kilo ve şekli ile uğraşı gibi bazı yeme bozuklukları için geçerliliğinin kabul edilebilir düzeylerde olduğu, ancak bulimik davranışlar için yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır (6).

Tüm grup için saptanmış olan VKİ ile YTT arasındaki pozitif korelasyon kadınlardan kaynaklanmakta olup, erkeklerde istatistiksel olarak anlamsız düzeyde kalmaktadır. Günümüzde giderek artan ideal güzelliğe ve ideal beden görünümüne ulaşma kaygıları kadınları erkeklere göre daha fazla etkilemekte, bu da kadının güzel olmaya yönelik diğer pek çok çabası ile birlikte vücut ağırlığına yönelik kaygılarını da artırmaktadır. Bu kaygı nedeni ile, kadınların kendi yeme davranışlarını bozuk olarak değerlendirme eğilimleri büyük olasılıkla artmaktadır.

Ayrıca, araştırmada her iki cinsiyette ilerleyen yaşla birlikte VKİ'nin arttığı saptandı. Yaş arttıkça bazal metabolizmanın yavaşlaması, sedanter yaşam şeklinin benimsenmesi bunda etkili olabilir (3). Kadınlarda yaş ile YTT puanları arasında da pozitif korelasyon söz konusudur. Yaş, YTT, VKİ arasındaki ikili pozitif korelasyonlar konusunda nedensel ilişki açısından yorum yapılamaması, araştırma deseni nedeni ile çalışmanın kısıtlılığıdır.

VKI'si 30'un üzerinde olanlarda YTT puanlarının, daha düşük VKİ değerlerine sahip olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı oranda yüksek olarak saptanması, obezite etyolojisinde hormonal, genetik, yaşam şekli, fiziksel aktivite gibi faktörler yanında yeme tutumu bozukluğunun da sorumlu olabileceğini düşündürmektedir (3). Bu açıdan, YTT'nin anoreksiya nervosa ve bulimiyalı hastalar dışında obez hastalarda da uygulanması, etiyoloji tanımlanması ve tedavinin düzenlenmesinde yardımcı olabilir. Obezitede yeme bozukluklarının etiyolojik etkisinin ne olduğu konusunda daha ayrıntılı çalışmaların yapılması bu konuda yardımcı olacaktır. Obezite etiyolojisinde yeme davranışı bozukluğunun etkili bulunması durumunda, obezite gelişiminden önce yeme bozukluğunun tanımlanması ve uygun tedavisi ile obezite açısından birincil koruma da sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. **Garner DM, Garfinkel PE:** The Eating Attitudes Test: An In-ex of The Symptoms of anorexia nervosa. *Psychological Medicine*, 273-279, 1979.
2. **Savaşır I, Erol N:** Yeme Tutumu Testi: Anoreksiya nervosa belirtileri indeksi, *Psikoloji Dergisi*, 23:19-25, 1989.
3. **Wadden T:** Obesity (in) Kaplan HI, Sadock BJ (Ed), *Comprehensive Textbook of Psychiatry/VI*, Volume 2, 6. Baskı, Williams&Wilkins, USA, 1481-1491, 1995.
4. **Özer H, Ekinci M, Bağ B, et al:** Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Öğrencilerinde Yeme Bozuklukları Taraması, (İçinde) Kırpınar İ (Ed) 6. Anadolu Psikiyatri Günleri Kongresi Bilimsel Çalışmalar Kitabı, Mutludoğan Ofset, 1. Basım, İstanbul, 283-286, 1997.
5. **Garfinkel PE:** Eating disorders (in) Kaplan HI, Sadock BJ (Ed), *Comprehensive Textbook of Psychiatry/VI*, Volume 2, 6. Baskı, Williams&Wilkins, USA, 1361-1371, 1995.
6. **Nasser M:** The psychometric properties of the Eating Attitude Test in a non-Western population. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 29:88-94, 1994.